

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 80 0 P 056934 16 Rev
Banjaluka, 07.4.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija: Darka Osmića, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Fond PIO RS, Filijala B., protiv tuženih, DOO Kompanija M. G.G. Lj., koga zastupa punomoćnik Đ.V., advokat iz B. i D.M., iz Lj., koga zastupa punomoćnik T.S., advokat iz B., radi naknade štete, vrijednost predmeta spora: 17.667,83 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 056934 15 Gž od 03.11.2015. godine, na sjednici održanoj dana 07.4.2017. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, presuda Okružnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 056934 15 Gž od 03.11.2015. godine ukida i predmet vraća istom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 056934 14 P od 27.5.2015. godine odbijen je kao neosnovan zahtjev tužitelja da se obavežu tuženi, DOO Kompanija M. G.G. (u daljem tekstu: prvotuženi) i D.M. (u daljem tekstu: drugotuženi) da mu solidarno naknade štetu po osnovu isplaćenih penzija N.K., supruzi umrlog osiguranika B.K., za period od 02.11.2010. do 28.02.2014. godine u iznosu od 17.667,83 KM, kao i iznose, pod pretpostavkom da ne raste penzija u narednom periodu i da ostane na nivou iz 2014. godine, za sledećih 5 godina, zaključno sa 10. mjesecom 2019. godine, ukupno 22.454,40 KM, sa zakonskom zateznom kamatom, počev od isplate svakog pojedinačnog mjesečnog iznosa penzije, te da buduće isplate penzija koje će tužitelj isplaćivati N.K., nakon okončanja ovog postupka, snose solidarno, kao i da tužitelju naknade troškove sudskog postupka. Obavezan je tužitelj da prvotuženom naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 5.240,00 KM, a drugotuženom u iznosu od 960,00 KM.

Presudom Okružnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 056934 15 Gž od 03.11.2015. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev tuženih da im tužitelj naknadi troškove žalbenog postupka.

Blagovremenom revizijom drugostepenu odluku pobija tužitelj zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se revizija dozvoli i pobijana presuda preinači tako da se udovolji tužbenom zahtjevu, ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi predlažu da se revizija odbaci kao nedozvoljena.

Prema odredbi člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP), da bi revizija, kao vanredni pravni lijek, bila dozvoljena, vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude mora prelaziti iznos od 30.000,00 konvertibilnih maraka. U slučaju kada revizija nije dozvoljena prema novčanom cenzusu, stranke mogu, kako propisuje odredba stava 3. istog člana, izjaviti reviziju ako odluka o sporu zavisi od rješenja nekog materijalnopravnog ili procesnopravnog pitanja važnog za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, s tim da su pod tačkama 1, 2. i 3. taksativno nabrojani zakonski razlozi koji su od naročitog značaja za izjavljivanje revizije. Kada se podnosi ovakva revizija stranka treba jasno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je izjavila reviziju, uz navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, te izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (stav 4. iste zakonske odredbe).

Tužitelj je izjavio reviziju upravo pozivom na odredbu člana 237. stav 3. ZPP, ukazujući da je drugostepeni sud u konkretnom slučaju zauzeo pogrešan pravni stav da tužitelj nema pravo na naknadu predmetne štete jer se ne radi o osiguravaču koji po odredbi člana 939. Zakona o obligacionim odnosima ima pravo na regres isplaćenog iznosa od štetnika, iako tužitelj nije na takvoj odgovornosti temeljio svoj zahtjev nego na odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i da je takav stav drugostepenog suda suprotan dosadašnjoj sudskoj praksi, slijedom čega da je odgovor na pitanje - na temelju odredbi kojeg zakona se imaju raspraviti ovakvi zahtjevi tužitelja - veoma važna za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, jer da se kod različitih osnovnih sudova vodi veliki broj parnica (koje su u različitim fazama postupka) u kojima je predmet spora isti kao u ovom predmetu, a takve tvrdnje dokazuje priloženim odlukama različitih nižestepenih sudova i kopijama tužbi kojima su tek pokrenuti takvi postupci.

Proizlazi da su ispunjeni uslovi iz naprijed navedenih zakonskih odredbi da se revizija u ovom slučaju dozvoli.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovom postupku je zahtjev tužitelja da se osolidarno obavežu tuženi da mu nadoknade štetu po osnovu isplaćenih (i budućih) penzija N.K., supruzi umrlog osiguranika B.K.. Ovo zato jer smatra da su za nastanak štetnog događaja u kojem je nastupila smrt B.K., odgovorni tuženi, da je drugotuženi zbog toga i krivično odgovarao, te da slijedom svega ima pravo, po odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju da se regresira za isplaćene iznose od tuženih kao štetnika.

Tuženi su se branili navodima da je za nastupanje štetnog događaja odgovoran sam poginuli radnik B.K., da je i N.K. bila radnik prvotuženog, pa da je ispunila uslove za starosnu penziju koju bi joj tužitelj morao isplaćivati po redovnom toku stvari, zbog čega bi se predmetna šteta u svakom slučaju morala umanjiti za visinu njene starosne penzije, istakli su i prigovor zastarjelosti, a drugotuženi i prigovor pomanjkanja pasivne legitimacije.

Na osnovu provedenih dokaza i nespornih navoda parničnih stranaka utvrđeno je da je N.K., bila zaposlena kod prvotuženog, da je podnijela zahtjev za sporazumni prekid radnog odnosa dana 15.10.2010. godine, da je prvotuženi donio rješenje o sporazumnom prestanku

radnog odnosa broj: 6655/2010 od 28.10.2010. godine, da je tužitelj dana 11.11.2010. godine donio rješenje kojim je N.K. iz V.O., udovi umrlog osiguranika B.K., priznato pravo na porodičnu penziju, počev od 02.11.2010. godine u mjesečnom iznosu od 329,16 KM. Nije sporno (postoji i uvjerenje MUP CJB B. od 06.10.2010, te izvještaj o povredi na radu), da je dana 22.05.2010. godine oko 09,00 časova u Kompaniji M. G.G. (prvotuženi) došlo do eksplozije u kojoj je smrtno stradao B.K. – suprug N.K., a radnik prvotuženog, čiji je osnivač i direktor u vrijeme štetnog događaja bio drugotuženi, dok su S.G. i M.T. zadobili tjelesne povrede. Drugotuženi je povodom ovog događaja i krivično odgovarao, pa je Osnovni sud u Bijeljini donio presudu broj: 80 0 K 031789 11 K od 23.4.2012.godine, kojom je oglašen krivim kao odgovorno lice, osnivač i direktor drugotuženog, što nije postupao po propisima i tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama zaštite na radu i zaštite od eksplozije, iako je bio svjestan da takvim postupanjem može doći do ugrožavanja života ljudi i imovine, ali je olako držao da teže posljedice neće nastupiti, slijedom čega je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 mjeseca.

Kod takvog stanja stvari prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev uz obrazloženje da iz rezultata vještačenja izvršenog kod Gradskog zavoda za ... u B. proizlazi da su radnici, povrijeđeni u eksploziji 22.05.2010. godine, bili osposobljeni za rad i bezbjednost na radu, da je B.K. imao višegodišnje iskustvo na poslovima rada sa opasnim materijama (u koje spada i acetilen), kao i ostali radnici, S.G. i M.T., te da je glavni uzrok eksplozije neadekvatno korišćenje alata (alat koji varniči) i nekorišćenje azota kao preventive, za šta su bili odgovorni rukovodilac proizvodnje i radnici u proizvodnji, na osnovu čega zaključuje, uzimajući u obzir i iskaze saslušanih svjedoka - „da postoji doprinos B.K. kao tadašnjeg rukovodilac proizvodnje i radnika u proizvodnji, pa sud smatra da su ispunjeni uslovi iz člana 177. ZOO stav 2. da se tuženi oslobode od odgovornosti“, a da na takav zaključak upućuje i odredba „člana 72. Zakona o radu gdje je navedeno da je radnik dužan da se pri radu koristi odgovarajućim sredstvima zaštite na radu i da sredstvima rada rukuje u skladu sa njihovom namjenom i osobinama, a da postupanjem suprotno obavezama iz stava 1. posebno ako je zbog neodgovarajućeg rukovanja sredstvima rada ili sredstvima zaštite na radu došlo do nesreće na radu ili do materijalne štete radnik odgovora za povredu radnih obaveza“. Interpretirao je odredbe člana 221. stav 3. i 222. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS“ br. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 106/05 – u kojem je objavljen Prečišćeni tekst ovog zakona, 20/07, 33/08, 1/09, 106/09 i 118/09 – u daljem tekstu ZPIO) koji je bio na snazi u vrijeme štetnog događaja i u vrijeme donošenja rješenja o priznanju prava na porodičnu penziju N.K., ali se nije posebno bavio uticajem ovih zakonskih odredbi na rješenje ovoga spora. Nalazi osnovanim i prigovor zastarjelosti potraživanja u smislu odredbe člana 226. stav 2. tačka 3. ZPIO u vezi sa članom 376. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik RS“ br. 17/93, 3/96, 39/03, 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), što takođe vodi ka odbijanju tužbenog zahtjeva.

Za razliku od prvostepenog suda koji je, kako proizlazi iz obrazloženja prvostepene presude, dao svoje razloge zbog kojih nije prihvatio prigovore tuženih kojim su se branili od obaveze da tužitelju naknade štetu – drugostepeni sud se ovim prigovorima uopšte nije bavio, jer je odbio žalbu tužitelja i potvrdio prvostepenu presudu iz sasvim drugih razloga. Drugostepeni sud jednostavno nalazi da fondovi penzijskog i invalidskog osiguranja,

odnosno ustanove socijalnog osiguranja, nisu osiguravajuće organizacije, u smislu odredbe člana 939. ZOO, te da ta odredba, koja reguliše prelaz osiguranikovih prava prema odgovornom licu na osiguravača (subrogacija), ne može biti osnov za regres isplaćenog iznosa u konkretnom slučaju.

Odluka drugostepenog suda nije pravilna.

Naknada štete o kojoj je riječ u ovom postupku je poseban vid štete koji je propisan odredbama ZPIO, kao *lex specialis* u odnosu na druge vidove naknade štete propisane odredbama ZOO.

Prema osnovnom pravilu sadržanom u odredbi člana 221. stav 1. ZPIO Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje ima pravo na naknadu štete od lica koje prouzrokuje invalidnost, tjelesno oštećenje ili smrt osiguranika; za štetu koju prouzrokuje radnik u radnom odnosu u vezi sa radom, odgovara poslodavac kod kojeg se taj radnik nalazi u radnom odnosu (stav 2.); ima pravo da štetu naknadi i neposredno od radnika ako je radnik tu štetu prouzrokovao namjerno ili iz krajnje nepažnje (stav 3.), a odgovornost je solidarna (stav 4.). Odredbom člana 222. ZPIO je propisano da Fond ima pravo na naknadu štete od poslodavca i u slučaju ako su invalidnost ili smrt osiguranika nastali zbog toga što nisu bile sprovedene mjere zaštite na radu ili što nisu izvršene mjere za zaštitu građana. Pitanje zastarjevanja ovih potraživanja regulisana su odredbama člana 226. istog Zakona.

Gotovo iste odredbe sadrži i sada važeći Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS“ br. 134/11, 82/13 i 103/15) – član 164, 165 i 168, samo sada traženje naknade te štete od lica koje je za nju odgovorno nije predviđeno samo kao pravo i mogućnost, nego kao obaveza Fonda, čije propuštanje povlači za sobom izricanje novčane kazne (član 171. stav 1. tačka đ) tog Zakona).

Naprijed citirane zakonske odredbe nesumnjivo daju legitimitet tužitelju da od prvotuzženog i drugotuzženog, kao poslodavca i njegovog radnika traži naknadu štete, a drugo je pitanje da li su se ispunili i svi drugi uslovi (kojima se drugostepeni sud uopšte nije bavio) koji bi to traženje učinili osnovanim.

Zbog pogrešnog pravnog stava da se konkretni sporni odnos ima razriješiti primjenom odredbe člana 939. ZOO, što predstavlja pogrešnu primjenu materijalnog prava, drugostepeni sud se, suprotno odredbi člana 231. ZPP (na šta ukazuje i revizija), uopšte nije bavio brojnim žalbenim prigovorima tužitelja, koji su relevantni za rješenje spora, slijedom čega se revizija ukazuje osnovanom, zbog čega je usvojena i pobijana presuda ukinuta, te predmet vraćen drugostepenom sudu na ponovno suđenje, temeljem odredbe člana 250. stav 2. ZPP.

U ponovnom postupku, pri odlučivanju o žalbi tužitelja, treba imati u vidu citirane i druge odredbe ZPIO, kao i relevantne odredbe ZOO (a ne samo odredbu člana 939.), te sve navode tužitelja, istaknute tokom postupka i u žalbi (a kasnije i u reviziji), na kojima temelji tužbeni zahtjev i pobija nižestepene presude i navode tuženih kojima osporavaju takav zahtjev.

Predsjednik vijeća
Darko Osmić